

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
VGP-CB-U-2819715			20 maart 2008
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
resultaten nationale enquête		-	07-JG-B-018
"Overgewichtpreventie in het VO 2007"			

Hierbij geef ik u, ook namens mijn collega minister Klink, een reactie op het rapport "Overgewichtpreventie in het voortgezet onderwijs, het landelijke en regionale beeld" (rapportnummer: 260412001-2007) van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Het RIVM heeft een beeld geschetst van het voedings- en beweegaanbod op middelbare scholen. Bijna driekwart (73%) van de aangeschreven scholen heeft op enige wijze gereageerd. Hieruit concludeer ik dat het onderwerp leeft in het voortgezet onderwijs. De onderzoekers zien minder grote verschillen tussen de verschillende schoolnivo's (vmbo, havo en vwo) in beweegaanbod, voedingsaanbod en onderwijsaanbod dan dat ik op basis van de geluiden uit het veld had verwacht. Verdiepend onderzoek hiernaar is voor 2008 uitgezet bij het RIVM. Uit de resultaten in dit rapport komt naar voren dat in het voedings- en beweegaanbod op middelbare scholen nog tal van verbeteringen mogelijk zijn. Ook blijkt uit dit rapport dat er niet naar evenredigheid wordt gewerkt aan de beide kanten van de energiebalans (eten en bewegen).

De toename van overgewicht bij de jeugd baart mij ernstig zorgen. Het probleem begint al op jonge leeftijd (0-4 jaar). Dit wordt onderstreept door een recent artikel in het Tijdschrift voor Geneeskunde en de recent gepubliceerde Voedsel Consumptiepeiling van het RIVM onder kinderen van 2 tot 6 jaar (VCP-kinderen). 1 op de 7 (jonge) kinderen heeft overgewicht. Uit het artikel klinken nog meer geluiden waar ik niet omheen kan: dat een toename van overgewicht en obesitas bij kinderen zich concentreert bij de gezinnen die het niet breed hebben of waarin één of beide ouders van allochtone afkomst is of zelf overgewicht heeft. De onderzoekers leggen een verband tussen het gedrag en de opvattingen die ouders hebben en de ontwikkeling van het overgewicht bij hun jonge kind(eren). Hier ligt voor mij ook een sleutel voor de oplossing in de vorm van opvoedondersteuning en het aanreiken van meer of specifieke kennis over eten en bewegen. Overgewicht bij de jeugd heeft mijn volledige aandacht. De jeugd heeft recht op volwassen worden in een beschermde omgeving met gezonde ontwikkelingskansen, een omgeving waar de gezonde keuze de vanzelfsprekende wordt. Nog dit jaar kom ik met de nota Gezonde jeugdcultuur waarin de aanpak van dit belangrijke probleem, op onder andere

Postbus 16166
2500 BD DEN HAAG
Telefoon (070) 340 50 30
Fax (070) 340 78 34

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX DEN HAAG

Correspondentie uitsluitend
richten aan het postadres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief

Internetadres:
www.jeugdengezin.nl

scholen, zal zijn verwoord. Mijn collega Klink zal in zijn nota Overgewicht hier ook op ingaan.

Vooruitlopend hierop geef ik, aan de hand van conclusies uit het RIVM rapport, in het kort aan hoe wij onze verantwoordelijkheid op dit moment invullen.

Conclusie RIVM:

“Meer dan de helft van de schoollocaties verwacht in de toekomst meer aandacht te geven aan overgewicht. Nu zijn de schoollocaties het meest actief op het gebied van bewegen (58% beleid en 96% maatregelen) en het minst op het gebied van voeding (17% beleid, 36% maatregelen). Het beleid is meestal mondeling afgesproken. Bijna de helft van de schoollocaties vindt dat de school ook zelf een verantwoordelijkheid heeft bij de preventie van overgewicht.”

Reactie:

Door ongeveer de helft van de schooldirecties wordt aangegeven dat ze zich mede verantwoordelijk voelen voor de preventie van overgewicht. Dit biedt al een goed eerste aangrijpingspunt voor GGD-en om schooldirecties te ondersteunen, al dan niet binnen het verband van de Jeugdgezondheidszorg van 0-19 jaar.

Dit betekent echter ook dat meer dan de helft van de schooldirecties zich (nog) niet verantwoordelijk voelt voor de preventie van overgewicht. Ik zal mij er dan ook samen met de minister en staatssecretaris van VWS voor inzetten gemeenten te stimuleren preventie op het gebied van overgewicht actiever op te pakken.

Zowel GGD-en als gemeenten hebben hiervoor in 2007 de “Handleiding preventie overgewicht in het lokaal gezondheidsbeleid” ontvangen. Deze handleiding is in 2006, in opdracht van de minister van VWS, ontwikkeld door het Voedingscentrum (VCN) in samenwerking met STIVORO en het Trimbosinstituut. Dit instrument ondersteunt wethouders en ambtenaren volksgezondheid bij gemeenten en regionale gezondheidsorganisaties bij het vormgeven en uitvoeren van beleid op het gebied van overgewicht. Ik wil gemeenten en scholen in samenwerking met mijn collegae van OCW en VWS stimuleren de beide kanten van de energiebalans (eten en bewegen) in beleid en de daaruit voortvloeiende maatregelen te verankeren. Ik wil daarbij ook kijken naar mogelijkheden om goede voorbeelden van integrale aanpakken, zoals in het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, naar de Nederlandse situatie te vertalen. Voor een deel is per 2008 al een goede start hiermee gemaakt door de introductie in de G30 gemeenten van de zogenaamde combinatiefuncties in sport, cultuur en onderwijs van de staatssecretarissen van VWS, OCW en de minister van OCW.

Conclusie RIVM:

“Op tweederde van de locaties wordt de kantine intern beheerd en op 80% van de locaties heeft de directie invloed op wat er geboden wordt. (Op 87% van de schoollocaties is een kantine aanwezig!).”

Reactie:

Om scholen een handvat te bieden bij het gezond inrichten van hun kantine heeft het VCN in het schooljaar 2006/2007, in opdracht van de minister van VWS, de “gezonde schoolkantine methode” ontwikkeld. De methode bestaat uit materialen, advisering op het gebied van een gezond aanbod, het behandelen van de keuze van leerlingen in de kantine en het invoeren van het beleid gericht op een gezonde schoolkantine. Binnen de “Werkplaats

Gezonde School" van het Centrum voor Gezond Leven (CGL)¹ zal deze methode worden afgestemd en zal een landelijke uitrol worden voorbereid.

Komend schooljaar zullen scholen worden aangemoedigd door het VCN, om mee te doen aan de Stimuleringsprijs Gezonde Schoolkantine. In dit project participeren de ministeries van VROM, LNV en OCW.

Conclusie RIVM:

"De meeste schoollocaties verzorgen wekelijks drie à vier uren lichamelijke opvoeding in de onderbouw en één à twee uren in de bovenbouw. Daarnaast biedt ruim de helft van de schoollocaties de mogelijkheid tot bewegen tijdens sportieve buitenschoolse activiteiten en toernooien. Daarnaast geeft ruim 40% van de schoollocaties aan dat er op het schoolterrein een of meer sportvoorzieningen zijn."

Reactie:

Volgende sport en bewegen zijn goed voor de gezondheid en leveren een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van overgewicht bij de jeugd. Sport en bewegen leveren ook een bijdrage aan betere schoolprestaties en minder schooluitval omdat sport en bewegen een positief effect hebben op de sociale vaardigheden, algemene discipline en weerbaarheid van de jeugd. Om sport en bewegen op school te stimuleren is vanaf 1 januari 2008 de Impuls brede scholen, sport en cultuur van kracht. Met deze Impuls kunnen gemeenten combinatiefuncties realiseren in samenwerking met scholen, sportverenigingen en culturele instellingen. Hiermee worden meerdere doelen tegelijk nagestreefd:

- * De uitbreiding en ontwikkeling van brede scholen in het primair en voortgezet onderwijs;
- * De versterking van sportverenigingen;
- * Een dagelijks sport- en beweegaanbod voor de schoolgaande jeugd;
- * Een nadere kennismaking voor leerlingen met kunst en cultuur.

Deze combinatiefuncties hebben de staatssecretarissen van OCW en VWS gerealiseerd vanaf 2008 t/m 2011 en worden structureel uitgerold in alle gemeenten te beginnen in 2008 met de G30. De combinatiefuncties zijn een vervolg op de Brede Alliantie School en Sport die door de ministeries van OCW, VWS en NOC*NSF was aangegaan voor 3 jaar tot medio 2008. De combinatiefuncties zijn bedoeld voor het primair onderwijs. De staatssecretarissen van OCW en VWS beraden zich op toekomstige mogelijkheden om School en Sport in met name het middelbaar beroepsonderwijs te intensiveren, te faciliteren.

Conclusie RIVM

"De voornaamste belemmering bij het uitvoeren van landelijke/regionale projecten zijn gebrek aan tijd en te weinig financiële middelen. Daarnaast geeft ongeveer eenderde van de schoollocaties aan dat de projecten beter zouden moeten aansluiten op de belevingswereld van leerlingen en op het reguliere onderwijsaanbod."

---

1. In het Centrum Gezond Leven werken de volgende GBI's samen: NIGZ (lokale gezondheidsbevordering), Stivoro (roken), Voedingscentrum, het NISB (sport & bewegen), Trimbos Instituut (geestelijke gezondheidszorg, drugs- en alcoholverslaving), Consument & Veiligheid, Pharos (gezondheid asielzoekers), SOA Aids Nederland, Schorer Stichting (homo/lesbies), Rutgers Nisso Groep (seksuele gezondheid). In de "Werkplaats Gezonde School" werken bovenstaande GBI's, enkele GGD-en en scholen samen aan een samenhangend aanbod van gezondheidsbevorderende maatregelen gericht op scholen.

Blad

4

Kenmerk

VGP-CB-U-2819715

Reactie:

Er is een keur aan landelijke en regionale projecten gericht op bewegen en/of voeding in het onderwijs. Vanuit de ministeries voor Jeugd en Gezin, VWS en OCW en het Convenant Overgewicht is afgesproken dit aanbod zo veel mogelijk te bundelen en aan te laten sluiten bij het reguliere onderwijsaanbod en bij de belevingswereld van de leerlingen (en hun ouders). Bundeling vindt zoveel mogelijk plaats via twee kanalen, te weten: de Alliantie School en Sport, en de al eerder genoemde "Werkplaats Gezonde School" van het CGL.

Afsluitend

Overgewicht onder de jeugd is sinds 1980 (metingen uit de derde landelijke groeistudie) letterlijk een snel groeiend probleem. Een probleem dat mij ernstig zorgen baart. De gevolgen van jeugdig overgewicht voor het kind, het gezin en de samenleving zijn enorm. Naast nadelige gezondheidseffecten als chronische ziekten, hebben kinderen minder ontwikkelingskansen. Vanuit mijn missie 'Alle kansen voor alle kinderen' wil ik hier serieus aandacht aan geven. Recentelijk is in een Engels rapport (Foresight, opgesteld in opdracht van de Engelse overheid) de overgewichtproblematiek qua omvang en complexiteit vergeleken met de klimaatverandering.

Onze inzet moet dan ook zijn om in gezamenlijkheid met velen te werken aan duurzame oplossingen.

In de genoemde nota Jeugdcultuur zal ik dit verder uitwerken en van voorstellen voorzien.

De Minister voor Jeugd en Gezin,

mr. A. Rouvoet